2014-05-09

ሜቲሲሊን ዚጻወሩ ስታፊሎኮኩስ ኣውሬዩስ (ኤም.ኤር.ኤስ.ኤ.)
(*Meticillinresistenta Staphylococcus aureus* (MRSA)

ሓበሬታ ንሕሙማት። ብሮሹር ሓካይም ለበደ።

ኤም.ኤር.ኤስ.ኤ. (MRSA) እንታይ'ዩ?

ትርጉም ኤም.ኤር.ኤስ.ኤ. *ሜቲሲሊን ዚጻወሩ ስታፊሎኮኩስ ኣውሬዩስ* ማለት'ዩ። ኤም.ኤር.ኤስ.ኤ. ማለት ኣምበኣር: እዞም ባክተሪያ ስታፊሎኮኩስ ንገለ-ገለ ጸረ-ተህዋስያን (antibiotika) ተጻዋርነት ኣሎዎም ማለት'ዩ። ብዝተረፈ ግን ካብ ካልኦት ኣብ ጸረ-ተህዋስያን ተነቃፍነት ዘሎዎም ስታፊሎኮኩስ ኣይፍለዩን'ዮም። ስታፊሎኮኩስ ኣውሬዩስ (Staphylococcus aureus) ምንም ጥዕናዊ ጸገም ከየስዓቡ ብልሙድ ኣብ ቈርበትን ዓልገታዊ መምብራናን (slemhinnor) ዚርከቡ ዓይነት ባክተሪያ እዮም። ምንም ሕማም ከይሃለወካ: **ተሰካሚ** ናይዞም ባክተሪያ ክትከውን ልሙድ'ዩ። ባክተሪያ ስታፊሎኮኩስ ኣውሬዩስ: ስሕት ኢሎም ሕክምና ዘድልዮም **ሕማማት ረኽሲ**: ንኣብነት ከም ረኽሲ ቍስሊ: ምኍሊ ዘሎዎ ሓገል: ኢምፐቲጎ (svinkoppor) ኬስዕቡ ይኽእሉ'ዮም።

ኣብ ኤም.ኤር.ኤስ.ኤ. ሓደጋታት ኣሎዉ'ዶ?

ኤም.ኤር.ኤስ.ኤ. ተወሰኽቲ ሕማማት ረኽሲ ኣየኸትሉን'ዮም፤ ምፍዋሶም ግን ኬጸግም ይኽእል'ዩ። እቲ ዘሎ ሓደጋ: ክትሓዊ ነዊሕ እዋን ዚወስድን ብምኳኑን፤ እቶም ግድን ዚውሰዱ መድሃኒታት ጸረ-ተህዋስያን ከኣ ሓያለ ጐድናውያን ሳዕቤናት ስለ ዘሎዎምን'ዩ። ተጻዋርነት ዘሎዎም ባክተሪያ: ንለበደ ባክተሪያ ተነቃፍነት ዘሎዎም ሕሙማት: ኣብቲ ዚሕከሙሉን፤ ብዙሕ መድሃኒት ጸረ-ተህዋስያን ኣብ ኣገልግሎት ኣብ ዚውዕሉን ክፍሊ ሕክምና ኪላብዑ'ውን ሓደጋ'ሎ። እዚ ብፍላይ: ኤም.ኤር.ኤስ.ኤ. ኣዚዩ ብልሙድ ዚኸስተለን ኣብያተ ሕክምና ወጻኢ ሃገር ይምልከት።

ኤም.ኤር.ኤስ.ኤ. ብኸመይ ይላባዕ?

ተሰካሚ ኤም.ኤር.ኤስ.ኤ. ሳሕቲ እንተ ዘይኮይኑ: ናብ ካልእ ሰብ ኣየመሓላልፍን'ዩ። ኣብ ቈርበት ቀልጢፉ ዘይሓዊ ወይ ማይ ዝመዓዥ ረኽሲ/መበላይ ምስ ዚህሉ ግን ናይ ምልባዕ ሓደጋ ይዛይድ። ከምዚኦም ዝኣመሰሉ ኵነታት ናይ ምልባዕ **ረቛሒታት ሓደጋ** (*riskfaktorer*) ተባሂሎም ይፍለጡ። ከም ረቛሒታት ሓደጋ ዚቝጸሩ ሓደ-ሓደ ሕዱራት ሕማማት ቈርበት ከምኡ'ውን ብቈርበትን ዓልገታዊ መምብራናን ዚሓልፉ ስቶሚን (stomi) ቱቦታትን (katetrar) እዮም። ኣብ ውሽጥን ወጻእን ናይዞም ረቛሒታት ሓደጋ: ኣዝዮም ብዙሓት ባክተሪያ ኣለዉ። ናይ ምልባዕ ረቛሒታት ሓደጋ ዘሎዎ ተሰካሚ ኤም.ኤር.ኤስ.ኤ. ንኣባላት ስድርኡ: ኣብ መዋእለ-ህጻናት: ምስ እንስሳ ብምትንኻፍ: ኣብ እዋን ስፖርት ብኣካል ምትንኻፍ: ኣብ መላመዲ ቦታታትን ማእከላትን ኬመሓላልፍ ይኽእል። ለበደ-ኤም.ኤር.ኤስ.ኤ. ብኢድ ናብ ካልኦት ሰባት ይመሓላለፍ፤ ኣብ ከባቢ ዚርከቡ ነገራት'ውን ኪለግብ ይኽእል፤ ንኣብነት: ብሰላምታ-ኢድን ምንጻፍ መላመዲ ስፖርትን። ለበደ: ኣብ ሆስፒታላትን መእለይ ኣረጋውያንን: ከምኡ'ውን ኣብ ካልኦት ማእከላት ሕክምናን ኪመሓላለፍ'ውን ይኽእል።

ካብ ኤም.ኤር.ኤስ.ኤ. ምሕዋይ ይከኣል'ዶ?

ኤም.ኤር.ኤስ.ኤ. ድሕሪ ገለ እዋን ኣብ ቅምሶ ምርመራ'ውን ከይርከቡ ልሙድ'ዩ። እቲ ጊዜ ካብ ኣዋርሕ ናብ ዓመት ኪፈላለ ይኽእል፤ ብትንበያ ክትፈልጦ'ውን ኣጸጋሚ'ዩ። ሓላፍነት ኤም.ኤር.ኤስ.ኤ. ዘሎዎ ሓኪም: ምስ ሓካይም ምክልኻል ለበደ (smittskyddsläkare) ብሓባር: ቀጻጽራትን: ምኽታል መምርሕታት ኤም.ኤር.ኤስ.ኤን ኣድላይነቶም መዓስ ከም ዜብቅዕን ይግምግም። እዚ ገምጋም'ዚ: ኤም.ኤር.ኤስ.ኤ. እንተ ወሓደ ኣብ ናይ ሓደ ዓመት ወቕቲ: በተኸታታሊ ኣብ ናይ ሰለስተ እዋን ቅምሶ ምርመራ ኣብ ዘይርከቡሉ ወቕቲ'ዩ ዚግበር።

ክትሓስበሉ ዘድልየካ

- ለበደ ንምክልኻል: ኣድማዒ ጽሬት-ኢድ እቲ ኣዝዩ ኣገዳሲ ስጕምቲ'ዩ። ብፈሳሲ ሳምና ኢድ ምሕጻብ የድሊ።
- ተሰካም ኤም.ኤር.ኤስ.ኤ. ጥራይ ክሳዕ ዝኾንካን: ረቛሒታት ሓደጋ ለበደ ክሳዕ ዘይሃለወካን ምስ ካልእ ሰብ ብንቡር ክትሕወስ ትኽእል ኢኻ።

- ረቛሕታት ሓደጋ ለበደ እንተለዉኻ ንኻልኦት ክትልብድ ዘሎ ሓደጋ ይዛይድ። ሽዑ'ዩ ኸኣ ኣድማዒ ጽሬት-ኢድ ብፍላይ ኣገዳሲ ዚኸውን። ኣእዳውካ ብግቡእ ተሓጸብ። ናይ ውልቅኻ መወልወሊ ኢድን መጋበርያታት ሽንቲ ቤትን ተጠቐም። ኣብ ክንዲ ኣብ ባኞ ወይ ጋብላ ማይ መሊእካ ትሕጸብ: ብፈሳሲ ማይ (Dusch) ተሓጸብ። ቍስሊ እንተሎካ ብመጀነኒ ሸፍኖ፤ እቲ መጀነኒ ማይ እንተ ጠልቀዩ ኸኣ ቀይሮ። ኣብ ኣካልካ ዝኣተወ ቱቦ እንተሎ: ብትሕቲ ክዳንካ ይሸፈን። በእዳውካ ቍስሊ ወይ ቱቦታት ኣካል እንተ ተናኺፍካ ድሒርካ ኣእዳውካ ተሓጸብ።
- ቀጻሊ ረኸሲ ቈርበት: ቶሎ ዘይሓዊ ወይ ማይ ዝመዓዀ ቍስሊ/መበላይ እንተሎካ: ምስ ካልኦት ኣብ ብዙሕ ኣካላዊ ምትንኻፍ ዘሎዎ ንጥፈታት ስፖርትን ምንቅስቓስ ኣካልን እንተ ዘይተኻፈልካ ወይ ሓባራዊ ቦታታት ልምምድን ስፖርትን እንተ ዘይተጠቐምካ ይሓይሽ።
- ረቛሕታት ሓደጋ ለበደ እንተለዉኻ: እንስሳ ኣብ እትትንክፈሉ ወቕቲ ኣድማዒ ጽሬት-ኢድ ኪህልወካ ኣገዳሲ'ዩ፤ ምኽንያቱ: እንስሳታት'ውን ተሰከምቲ ኤም.ኤር.ኤስ.ኣ. ኪዀኑ ስለ ዚኽእሉ።

ፍሉያት ምኽርታትን ምዕዶታትን

- ሰራሕተኛታት ወይ ተመሃሮ ሕክምናን ክንክንን: ኣብ ሕክምናዊ ስራሕ ኪካፈሉ የብሎምን እንተደኣ ረቛሕታት ሓደጋ ለበደ ኣሎዎም። ብተወሳኺ: ሰራሕተኛታት ሕክምና: ኣብ ተነቀፍቲ ሕሙማት ዚርከቡለን ማእከላት ሕክምና ስራሕ ቅድሚ ምጅማሮም: እቲ ዚህብዎ ቅምሶ ምርመራ: ኤም.ኤር.ኤስ.ኣ. ከም ዘይብሉ ኪረጋገጽ ኣለዎ።
- ቈልዑ ብሓፈሻ: ኣብ መዋእለ-ሕጻናት ኪውዕሉን: ኣብ ንጥፈታት ኪካፈሉን ይኽእሉ'ዮም። ይዅን'ምበር: ቀጻሊ ረኸሲ ቈርበት: ቶሎ ዘይሓዊ ወይ ማይ ዝመዓዀ ቍስሊ/መበላይ እንተለዎም ግን ንቤት ትምህርቲ ኪኸዱ የብሎምን።
- ምስ እንስሳታት ርክብ ኣብ ዚሓትት ሞያዊ ስራሕ: እንስሳታት ከይልበዱ ምጥንቃቕ ኣገዳሲ'ዩ። ሓካይም ምክልኻል ለበደን ምስ ቬትሪናር (ሓካይም እንስሳ) ኣውራጃ ብሓባር ምኽሪ ይህቡ።

ብመሰረት ሕጊ ምክልኻል ለበደ (smittskyddslagen) ክትክተሎም ዘለካ መምርሕታት

- ሓኪምካ የድሊ'ዩ ዚብሎ ምርመራ ንምግባር ግድን ዳግማይ ምብጻሕ ሓኪም ክትገብር ኣለካ።
- ምንጪ ለበደ ኣብ ምድላይ ግድን ክትሳተፍ ኣለካ። እዚ ማለት ከኣ: መዓስ: ኣበይን ብኸመይን ለበደ ከም ዝለገበካን: ንኻልኦት ከተመሓላልፍ ትኽእልን ዘይትኽእልን ኪግምግሙ ንሰራሕተኛታት ሕክምና ሓበሬታ ምሃብ ማለት'ዩ።
- ሕክምና: ሕክምና ስንን መድሃኒታዊ ክንክን እግርን ኣብ ዚወሃበካ ወቕቲ: ለበደ-ኤም.ኤር.ኤስ.ኣ. ከም ዘሎካ ግድን ክትሕብር ኣለካ። ኣብ ፍሉይ መንበሪ ገዛ ወይ ኣብ ገዛኻ ውልቃዊ ሕክምና ወይ ክንክን ዚግበረልካ እንተ ኮይኑ'ውን እቲ መምርሒ ከምኡ'ዩ። ኣስቤዛ ኣብ ምግባር: ገዛ ኣብ ምጽራይ: መድሃኒት ኣብ ምቕራብ ወይ ደገ ኣብ ምዝዋር ጥራይ ሓገዝ ዚግበረልካ እንተ ዀይኑ ግን መብዛሕትኡ እዋን ብዛዕባ ዘሎካ ለበደ-ኤም.ኤር.ኤስ.ኣ ምሕባር ኣየድልየካን'ዩ።
- ክትስቈር: ክትውቀጥ ከለኻ፤ ክትድረዝ ከለኻ (ማለት ማሳጅ ኣብ እትገብረሉ ወቕቲ)፤ ዘይመድሃኒታዊ ክንክን-እግሪ ኪግበረልካ ከሎ፤ ወይ ካልእ ዓይነት ክንክን ቈርበት ወይ ዓልገታዊ መምብራና ኪግበረልካ ከሎ: ረቛሕታት ሓደጋ ለበደ እንተለዉኻ: ብዛዕባ ዘሎካ ለበደ-ኤም.ኤር.ኤስ.ኣ. ግድን ክትሕብር ኣለካ። ክሳዕ ረቛሕታት ሓደጋ ለበደ ዚጠፍኡ ነዞም ኣብ ላዕሊ ዚጥቀሱ ክንክናት ካብ ምርካብ ክትጸንሕ'ውን ትኽእል ኢኻ።

ኤም.ኤር.ኤስ.ኣ. ብመሰረት ሕጊ ምክልኻል ለበደ: ካብቶም ንማሕበረሰብ ሓደገኛታት (allmänfarlig sjukdom) ተባሂሎም ዚፍለጡ ሕማማት ሓደ'ዩ። ምእንት'ዚ: ሓኪምካ ዚህበካ መምርሕታት ክትክተል ግቡእ ኣሎካ። ነቲ ኣብቲ እትቕመጦ ኣውራጃ (län) ዘሎ ሓኪም ምክልኻል ለበደ (smittskyddsläkaren): ነቲ ዝተዋህበካ መምርሕታት ዳግመ-ርእይቶ ኪገብረሉ ክትጠልብ ትኽእል ኢኻ።